

УДК 339.13:691.542(477)
JEL L19; L61

РИНОК ЦЕМЕНТУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Наталія Луців

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
79008, м. Львів, просп. Свободи, 18,
e-mail: nataliia.lutsiv@lnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2880-1478>*

Анотація. Метою дослідження є визначення особливостей функціонування та проблем вітчизняного ринку цементу з урахуванням впливу війни та перспектив післявоєнної відбудови. У дослідженні використано наукові методи аналізу та синтезу, статистичні методи оцінки динаміки та структури, узагальнення та порівняння. Результати дослідження показали, що український ринок цементу має значні перспективи розвитку як під час війни, так і під час післявоєнної відбудови країни, оскільки цемент є стратегічно важливим будівельним матеріалом для спорудження об'єктів оборонного призначення та для відбудови зруйнованих об'єктів цивільної інфраструктури та житла. Проведено детальний аналіз динаміки виробництва, споживання, експорту та імпорту цементу в Україні, структури ринку, забезпеченості сировинними матеріалами вітчизняної цементної галузі. Визначено основні проблеми цементної галузі України, пов'язані з війною, високою концентрацією галузі, початком офіційних перемовин про вступ України до Європейського Союзу, що передбачає перехід на європейські стандарти. Сформульовано висновок про те, що цементна галузь України є однією з найбільш стійких і перспективних серед інших категорій будівельних товарів, вона покриває внутрішні потреби в цементі та значну частку виробленого цементу експортує за межі країни. Але потреби в цементі в час післявоєнної відбудови значно зростуть і існуючих в Україні потужностей буде недостатньо. Обґрунтовано, що для розвитку цементної галузі держава має стимулювати інвестиції в цю галузь через створення відповідних механізмів.

Ключові слова: цемент, ринок, виробництво, споживання, експорт, імпорт, відбудова.

Постановка проблеми. Цемент використовують як основний в'язучий матеріал у будівництві та виробництві бетону, залізобетону, шлакоблоків, сухих будівельних сумішей тощо. Фактично з цементу починаються всі процеси, пов'язані з будівництвом та виробництвом в цілих галузях. Сьогодні це ще й стратегічно важлива для країни будівельна продукція, необхідна для зведення оборонних фортифікаційних споруд. Зважаючи на значні руйнування інфраструктурних та житлових об'єктів, спричинені повномасштабним військовим вторгненням росії в Україну, нашу країну чекає грандіозна післявоєнна відбудова, яка потребуватиме великої кількості будівельних матеріалів, в т.ч. і цементу.

Аналіз стану ринку цементу дає змогу виявити його динаміку, проблеми та тенденції в сучасних умовах та спрогнозувати подальший розвиток.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Стан та проблеми вітчизняного ринку цементу в різні роки висвітлювалися в працях широкого кола українських вчених. Зокрема, в працях В. Полноги, О. Золотарьової, О. Комахи [9], а також Т. Топольницької [17] досліджено основні тенденції розвитку та окреслено проблеми цементної галузі в Україні. Дослідженню проблем розвитку будівельної галузі в цілому та її окремих підгалузей присвячені праці А. Колесник, О. Бутенко [5] та Н. Серьогіної [13]. Проте аналіз вітчизняного ринку цементу в цих працях стосується довоєнного періоду, сьогодні ж ситуація кардинально змінилася – в умовах війни Україна стикнулася з масовими руйнуваннями інфраструктури та занепадом економіки.

Останнім часом науковці все більше уваги приділяють питанню формування пріоритетних стратегій для післявоєнного відновлення економіки України, зокрема відбудови зруйнованих та пошкоджених житлових, промислових, соціальних та інших об'єктів. Зокрема, в праці О. Охріменко та Р. Попова [8] здійснено моніторинг наявних інвестиційних джерел та механізмів післявоєнної відбудови України. В монографії колективу авторів один з розділів [12, с. 50–65] присвячений дослідженню сучасного стану та проблем ринку будівельних товарів в Україні та розробці заходів для стимулювання інвестицій у галузь виробництва будівельних товарів.

Таким чином, постає необхідність здійснення актуальних досліджень вітчизняного ринку цементу з урахуванням сучасних реалій і перспектив повоєнної відбудови країни.

Постановка завдання (формулювання цілей статті). Метою дослідження є визначення особливостей функціонування та проблем вітчизняного ринку цементу з урахуванням впливу війни та перспектив післявоєнної відбудови. Завданнями дослідження є оцінювання динаміки виробництва, споживання, експорту, імпорту, структури ринку вітчизняного ринку цементу та виокремлення ключових напрямів стимулювання розвитку цементної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. З початком війни виробництво цементної продукції в Україні зменшилось більш ніж на 50 %. Динаміка виробництва цементу в Україні в довоєнний період наведена на рис. 1.

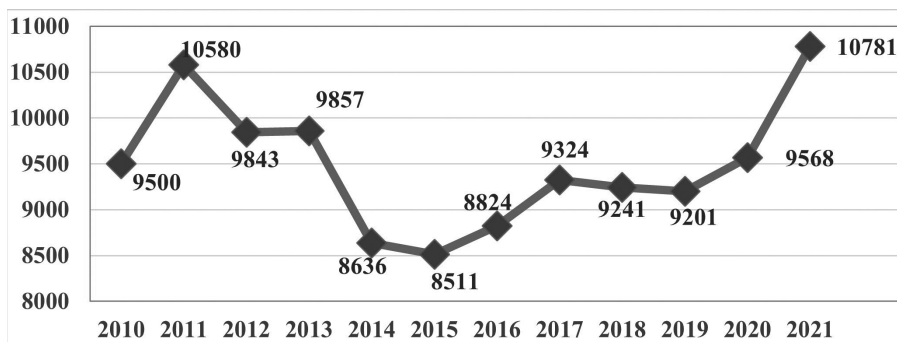

Рис. 1. Виробництво цементу в Україні в 2010–2021 роках, тис. т
Джерело: побудовано автором за даними [2; 10, с. 287; 11, с. 235]

Як видно з рис. 1, в 2021 році виробництво цементу в Україні склало 10,781 млн. т, що є найбільшим показником за період з 2010 року. На жаль, даних про виробництво цементу в 2022 році в кількісному вираженні Державна служба статистики України не наводить, є лише дані про те, що в 2022 році виробництво цементу, вапна та гіпсових сумішей склало 15084,7 млн. грн. (в 2021 році – 23583,5 млн. грн.), в 2023 році – 26189,4 млн. грн. [7].

За даними асоціації «Укрцемент», виробництво цементу в Україні у 2021 році склало 11,005 млн. т, споживання – 10,5 млн т. У 2022 році обсяги виробництва цементу внаслідок падіння попиту знизилися на 51%, споживання складало 4,3 млн. т. За 11 місяців 2023 р. спостерігався ріст виробництва на 38,2 % порівняно з аналогічним періодом 2022 року, споживання склало 5,8 млн. т [3].

Найбільші цементні заводи розташовані на сході України і сьогодні в переважній своїй більшості не працюють або працюють не на повну потужність. Після вторгнення російських військ був захоплений цементний завод у Донецькій області. Завод «Євроцемент груп» у Балаклії (Харківська обл.) знаходився в зоні проведення активних бойових дій, зазнав руйнувань і припинив виробництво цементу. Амвросіївський цементний завод потужністю 4 млн. т на рік знаходиться на тимчасово окупованих територіях ще з 2014 року.

Цементні заводи в західних областях в мирні часи виробляли третину від усього обсягу цементу України. Найбільші з них розташовані у Львівській (Миколаїв), Рівненській (Здолбунів), Івано-Франківській (Ямниця) та Хмельницькій (Кам'янець-Подільський) областях.

Загалом на сьогодні в Україні завдяки ЗСУ збережені і готові до роботи вісім цементних заводів. З них 5 заводів мають повний цикл виробництва і входять до 4 виробничих груп. Сумарна потужність цементних заводів в Україні складає близько 13 млн. т на рік [6].

Що стосується сировини, то вона в Україні є у достатній кількості. Добування каменю, піску та глини в 2014–2021 роках мало тенденцію до зростання, причому приблизно третина видобутку реалізувалася за межами України. Пік реалізації припав на 2021 рік, коли було реалізовано каменю, піску та глини на суму 35314,8 млн. грн., що на 34,3 % більше, ніж у 2020 році. З початком війни добування каменю, піску та глини знизилася втричі. В 2023 році ситуація дещо стабілізувалася – було реалізовано каменю, піску та глини на суму 14438,6 млн. грн., що на 23,8 % більше, ніж у 2022 році. При цьому реалізація за межі країни знизилася майже вдвічі порівняно з 2022 роком і в 5,7 разів порівняно з довоєнним 2021 роком, що пов'язано з задоволенням потреб у цій сировині в Україні та логістичними проблемами [7].

Істотною проблемою цементного ринку України є його висока концентрація – індекс Герфіндаля-Гіршмана, що оцінює її рівень, становить 0,32-0,34 (для порівняння – в Туреччині він становить 0,12, а у Польщі – 0,18) [14].

На ринку цементу в Україні панує олігопольна структура. На кінець 2023 року, за даними Антимонопольного комітету України, ринок був розділений між 4 компаніями: близько 44 % ринку належить ПрАТ «Івано-Франківськцемент» (Цемінвест СА,

Швейцарія), 32 % – ТОВ Сemark (CRH, Ірландія), 14 % – ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна» (Buzzi, Італія) та 10 % – ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» (Оверін Лімітед, Кіпр) [1]. Всі ці компанії є підприємствами з іноземними інвестиціями. Поява нових гравців на ринку ускладнена чи неможлива.

Вітчизняні виробники також мають проблеми з нестачею обігових коштів, перебоями енергопостачання, втратою цінних кадрів внаслідок масової міграції та мобілізації людей до лав ЗСУ. Всі ці проблеми пов'язані з війною в Україні. Країні потрібний цемент для побудови фортифікаційних споруд, відновлення зруйнованої інфраструктури та житла, відбудови країни. Тому сьогодні цементна галузь України потребує підтримки з боку держави у вигляді пільгового кредитування для відновлення та розширення виробництва. Також дуже важливо, щоб цементні заводи мали пріоритет при розподілі енергетичних лімітів.

Упродовж останніх років простежувалася тенденція збільшення цін на цемент. У 2020 році порівняно з 2016 роком ціна на цемент марки М-400 збільшилася у 1,6 рази [9, с. 8]. У наступні роки ціни на цемент продовжували рости, оскільки зростала собівартість виробництва цементу – ціна електроенергії з 2020 до 2023 року виросла в 2 рази, ціна вугілля – в 2,8 разів, вартість перевезення – більш ніж в 3 рази. А перевезення і енергоносії – це 72 % собівартості цементу [18]. Це призвело до того, що в 2024 році ціни на цемент в торговельних мережах України були приблизно вдвічі більшими, ніж в 2020 році.

Окрім війни та концентрації, ринок цементу сьогодні піддається впливу й інших чинників. Викликом для українських виробників цементу є логістичні проблеми та початок офіційних перемовин про вступ України до Європейського Союзу, що передбачає перехід на європейські стандарти. В 2023 році набрав чинності Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку», що імплементує в національне законодавство положення Регламенту (ЄС) № 305/2011, який встановлює гармонізовані умови для розміщення на ринку будівельних виробів. Згідно з цими документами, уся українська будівельна продукція повинна відповідати стандартам, що діють в ЄС. Це створює певні проблеми для таких заводів, як, наприклад, «Волиньцемент», який працює за «мокрою технологією». Стандарти, що зараз запроваджуються в галузі будівельних матеріалів, мають діяти до того, як український ринок цементу буде відкритий для всіх, тому українські виробники вже сьогодні мають переорієнтувати своє виробництво відповідно до стандартів ЄС. Також активно просуваються закони щодо запобігання забрудненню, «вуглецевого податку» СВAM, ринку торгівлі парниковими газами, державного екологічного контролю, запровадження яких ляже додатковим тягарем на виробників і призведе до здорожчання цементу.

Зниження обсягів споживання цементу з початком війни призвело до зниження виробництва. Але експорт продукції до країн ЄС дозволив уповільнити падіння виробництва [12, с. 54]. Так, за даними Державної митної служби України, обсяг експорту цементу за підсумками 2022 року зріс на 4,2 % і становив 1074 тис. т, тоді як обсяг імпорту зменшився майже в 14 разів – до 52,4 тис. т (рис. 2).

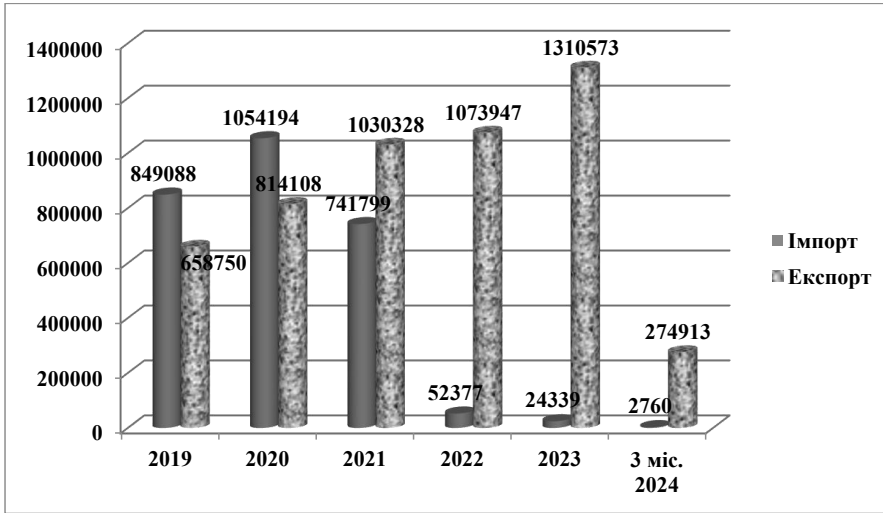

Рис. 2. Зовнішня торгівля портландцементом, глиноземним цементом, цементом шлаковим (код УКТЗЕД 2523) в Україні в 2019–2024 роках, т
Джерело: складено автором за даними [16]

В 2023 році, порівняно з 2022 роком, обсяги експорту цементу зросли на 22 %, а обсяги імпорту зменшилися в 2,15 рази. Також слід відмітити, що в 2019 та 2020 роках обсяги імпорту цементу в Україну були приблизно на 30 % вищими за обсяги експорту цементу з України. Починаючи з 2021 року ситуація в зовнішній торгівлі цементом змінилася, особливо кардинально з початком війни. В 2021 році обсяги експорту цементу з України були більшими за обсяги імпорту цементу в Україну на 37,7 %, в 2022 році – в 20,5 разів, в 2023 році – в 53,8 разів, за перші 3 місяці 2024 року – майже в 100 разів. Тобто, наразі в зовнішній торгівлі цементом спостерігається позитивне сальдо.

В 2023 році в Україну було імпортовано 24339 т цементу (код УКТ ЗЕД 2523) на суму 7826 тис. доларів США. Разом з тим, в 2023 році було експортовано з України 1310573 т цементу на суму 76560 тис. доларів США. Таким чином, середня ціна на імпорту продукцію склала 0,32 дол./кг, а на експортну – 0,06 дол./кг. Середня ціна експорту є значно нижчою за ціну імпорту.

Основна частка в зовнішній торгівлі цементом в Україні припадає на цементі прості (46,5 %) та білі цементі (41,6%) [3].

Основними постачальниками цементу в Україну в 2021-2023 роках були Туреччина, Німеччина, Словаччина та Болгарія (табл. 1). В 2023 році в Україну з Німеччини було ввезено більше 50 % всього імпортованого цементу.

Таблиця 1

Основні країни-імпортери цементу в Україну в 2021–2023 роках

Країна	Вартість, тис. дол. США			Питома вага, %		
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Туреччина	31094	2188	1882	71,79	34,12	24,05
Болгарія	5223	*	*	12,06	*	*
Німеччина	2186	1146	4270	5,05	17,87	54,56
Словаччина	*	1172	940	*	18,28	12,01
Інші	4812	1907	734	11,11	29,74	9,38

* – немає даних

Джерело: складено автором за даними [4]

З України цемент в найбільших обсягах в 2021–2023 роках експортувався до Румунії, Угорщини та Польщі (табл. 2).

Таблиця 2

Основні країни-експортери цементу з України в 2021–2023 роках

Країна	Вартість, тис. дол. США			Питома вага, %		
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Румунія	29115	30653	28937	60,66	50,60	37,80
Угорщина	6506	9766	12602	14,00	16,12	16,46
Польща	4557	10748	20294	9,81	17,74	26,51
Інші	6288	9408	14727	13,53	15,53	19,24

Джерело: складено автором за даними [4]

В 2021–2022 роках до Румунії постачалося більше половини всього експортованого українського цементу. В 2023 році до Румунії з України було вивезено 37,8 % всього експортованого цементу, а частка Польщі в експорті українського цементу зросла з 9,81 % у 2021 році до 26,51 % в 2023 році.

Цемент стане стратегічним будівельним матеріалом повоєнної відбудови. Тому цементна галузь має стати одним з державних пріоритетів. Вже сьогодні питання, чи вистачить потужностей галузі повністю забезпечити потреби відбудови, активно дискутується в експертному середовищі. Після війни прогнозується попит на цемент в Україні в обсягах 15–16 млн. т на рік, тобто, держава потребуватиме 2–3 млн. т на рік додаткових потужностей [14].

На нашу думку, незважаючи на ріст обсягів експорту та падіння обсягів імпорту цементу, на відміну від багатьох інших категорій будівельних товарів, дефіциту цементу не буде ані зважаючи на поточні обсяги будівництва, ані в післявоєнний час, коли почнеться велике будівництво. Адже виробництво цементу в Україні є потужною галуззю, а теперішніми власниками великих цементних заводів є транснаціональні корпорації, що можуть собі дозволити значні інвестиції у виробництво. Можемо погодитися з думкою деяких експертів ринку, що відбудова буде відбуватися поетапно

наростаючими темпами. Як показує досвід країн, які проходили подібні проблеми, пік потреб в будівельних матеріалах припадає на 4–5 післявоєнний рік. За цей час цементна галузь зможе мобілізувати свій ресурс, і як тільки ринок вийде на 80 % потужності, що закладена в галузі, виробники цементу будуть мотивовані розширяти їх.

Але вже зараз потрібно вживати певних заходів для стимулювання інвестицій в галузь виробництва цементу, серед яких варто відзначити наступні:

- формування державою правил входження на післявоєнний будівельний ринок за принципом «Зроблено в Україні» з пріоритетом локалізації виробництва будівельних матеріалів;
- забезпечення доступності кредитних ресурсів і зниження податкового навантаження на підприємства цементної галузі;
- запровадження державних пільгових інвестиційних програм для стимулювання потенційних інвесторів будувати в Україні нові підприємства чи лінії з сучасними технологіями для збільшенні потужностей цементних заводів;
- гармонізація нормативної бази зі стандартами ЄС та спрощення процедури сертифікації цементу як для ввезення, так і для вивезення української продукції;
- спрощення митних процедур, що полегшило б проходження через кордон будівельних матеріалів;
- стимулювання попиту на державному рівні через державні замовлення будматеріалів вже зараз, до закінчення воєнних дій;
- розроблення та впровадження механізмів компенсації втрат, яких зазнали українці під час воєнних дій – одним з таких механізмів могли б бути сертифікати, які можна використати для купівлі будівельних матеріалів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Цемент є стратегічно важливим будівельним матеріалом для України. Сьогодні він широко використовується для потреб оборони, будівництва та виробництва будівельних матеріалів на основі цементу, а також для відновлення зруйнованої інфраструктури та житла. Ще більші потреби в цементі будуть в Україні із закінченням війни, адже руйнування внаслідок військової агресії Росії колосальні. Україну очікує післявоєнний будівельний бум, а це потребує великої кількості будівельних матеріалів, в т.ч. цементу.

Ринок цементу в Україні характеризується високою концентрацією, він розділений між 4 українськими компаніями з іноземними інвестиціями. В умовах воєнного стану вітчизняні виробники цементу стикаються з цілою низкою проблем: нестабільність економіки, зниження купівельної спроможності населення на тлі значних руйнувань житлових та інфраструктурних об'єктів; зростання цін на будівельні матеріали внаслідок подорожчання сировини, енергоносіїв, підвищення вартості логістики, а також девальвації й інфляції як на локальному, так і на міжнародних ринках; втрата значної кількості фахівців галузі внаслідок мобілізації до лав ЗСУ та міграції населення за кордон; висока витратомісткість підприємств-виробників цементу в умовах обмеженості кредитування та інвестування; нестача енергоресурсів в умовах руйнування енергетичної інфраструктури тощо.

Попри існуючі проблеми сьогодні цементна галузь України є однією з найбільш стійких і перспективних серед інших категорій будівельних товарів, вона покриває внутрішні потреби в цементі та значну частку виробленого цементу експортує за межі країни. Для розвитку цементної галузі держава має стимулювати інвестиції в цю галузь через створення відповідних механізмів.

Список використаних джерел

1. Букатюк У. АМКУ повернув заяву ірландської CRH щодо купівлі двох цементних заводів. *Forbes дізнався причину*. URL: <https://forbes.ua/news/na-ukrainskomu-rinku-tsementu-oligopoliya-yogo-rozdilili-chetvero-gravtsiv-amku-na-zapit-forbes-13092023-15972>
2. Виробництво промислової продукції за видами в Україні в 2021 році. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Виробництво цементу в Україні в 2022 р. скоротилося на 51%. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/900706.html>.
4. Зовнішня торгівля України із зазначенням основних країн – контрагентів. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>.
5. Колесник А. В., Бутенко О. П. Аналіз стану та тенденцій розвитку ринку будівельних матеріалів України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 141–151. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i64.149930>
6. Кульбачний О. Після перемоги ринок розіграватиметься 3–4 роки. URL: <http://surl.li/fikavo>.
7. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності у 2014–2023 роках. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Охріменко О., Попов Р. Повоєнна відбудова України: потенціал та стратегія перетворень. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/45> doi: 10.32782/2524-0072/2022-45-7.
9. Полюга В., Золотарьова О., Комаха О. Ринок цементу в Україні. *Товари і ринки*. 2021. № 2. С. 4–15. DOI: [https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021\(38\)01](https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021(38)01)
10. Промисловість України в 2011–2015 роках : статистичний збірник / за ред. І. С. Петренко. Київ : Державна служба статистики України, 2016. 382 с.
11. Промисловість України в 2016–2020 роках : статистичний збірник / за ред. І.С. Петренко. Київ : Державна служба статистики України, 2021. 296 с.
12. Розвиток споживчого ринку товарів і послуг: теорія та практика : монографія / [В. О. Акмен, Н. П. Банера, С. О. Белінська та інші] ; за ред. доц. Н. П. Банери, доц. С. М. Пилипенко. Електрон. вид. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 202 с.
13. Сєрьогіна Н. В. Аналіз будівельної галузі України. *Економіка та управління національним господарством*. 2020. № 3 (77)-1. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-3-11>
14. Соловчук Л. Ключ до відбудови. Чи вистачить цементу для повоєнного відновлення країни. URL: <https://delo.ua/industry/klyuc-do-vidbudovi-ci-vistacit-cementu-dlya-rovojenno-go-vidnovlennya-krayini-427567/>.
15. Статистичний щорічник України за 2021 рік / за ред. Вернера І. Є. Київ : Державна служба статистики України, 2022. 447 с.
16. Сумарний обсяг імпорту та експорту у розрізі товарних позицій за кодами УКТЗЕД. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>.

17. Топольницька Т. Б. Особливості функціонування цементної галузі України в сучасних умовах. *Молодий вчений. Економічні науки*. 2017. № 4 (44). С. 776–779.
18. Цемент: можливості та виклики для виробників і споживачів. URL: <https://profbuild.in.ua/uk/novosti/5495-tsement-mozhливosti-ta-vikliki-dlya-virobnikiv-i-spozhivachiv>

References

1. Bukatiuk, U. (2023). AMKU povernuv zaiavu irlands'koi CRH schodo kupivli dvokh tsementnykh zavodiv. *Forbes diznavsia prychnu*. URL: <http://surl.li/tdrboh>. [in Ukrainian].
2. Vyrobnystvo promyslovoi produktsii za vydamy v Ukraini v 2021 rotsi. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
3. Vyrobnystvo tsementu v Ukraini v 2022 r. skorotylosia na 51%. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/900706.html>. [in Ukrainian].
4. Zovnishnia torhivlia Ukrainy iz zaznachenniam osnovnykh krain – kontrahentiv (tysiach dolariv SShA). URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>. [in Ukrainian].
5. Kolesnyk, A., Butenko, O. (2018). Analiz stanu ta tendentsij rozvytku rynku budivel'nykh materialiv Ukrainy. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, 64, 141–151. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i64.149930> [in Ukrainian].
6. Kul'bachnyj, O. (2023). Pislia peremohy rynek rozihrivatymet'sia 3–4 roky: URL: <http://surl.li/fikavo>. [in Ukrainian].
7. State Statistics Service of Ukraine (2023). Obsiah realizovanoi promyslovoi produktsii za vydamy diial'nosti u 2014–2023 rokakh. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Okhrimenko, O., & Popov, R. (2022). Povoienna vidbudova Ukrainy: potentsial ta stratehiia peretvoren'. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/45> doi: 10.32782/2524-0072/2022-45-7. [in Ukrainian].
9. Poliuha, V., Zolotar'ova, O., & Komakha, O. (2021). Rynek tsementu v Ukraini. *Tovary i rynky*, 2, 4–15. DOI: [https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021\(38\)01](https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021(38)01) [in Ukrainian].
10. State Statistics Service of Ukraine (2016). *Promyslovist' Ukrainy v 2011–2015 rokakh*. Statystychnyj zbirnyk. / za red. I.S. Petrenko. Kyiv. 382 s.
11. State Statistics Service of Ukraine (2021). *Promyslovist' Ukrainy v 2016–2020 rokakh*. Statystychnyj zbirnyk / za red. I.S. Petrenko. Kyiv. 296 s.
12. Rozvytok spozhyvchogo ry'нку tovariv i poslug: teoriya ta praktyka: monografiya / [V. O. Akmen, N. P. Banera, S. O. Belins'ka ta inshi]; za red. docz. N. P. Banery', docz. S. M. Pylypenko. Elektron. vy'd. L'viv: LNU imeni Ivana Franka, 2024. 202 s. [in Ukrainian].
13. Ser'ohina, N. (2020). Analiz budivel'noi haluzi Ukrainy. *Ekonomika ta upravlinnia natsional'nym hospodarstvom*, 3 (77)-1, 78–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-3-11> [in Ukrainian].
14. Solovchuk L. Kliuch do vidbudovy. Chy vystachyt' tsementu dlia povoiennoho vidnovlennia krainy. URL: <https://delo.ua/industry/klyuc-do-vidbudovi-ci-vistacic-cementu-dlya-povojennoho-vidnovlennya-krayini-427567>. [in Ukrainian].
15. State Statistics Service of Ukraine (2022). *Statystychnyj schorichnyk Ukrainy za 2021 rik / za red. Vernera I.Ye*. Kyiv. 447 s. [in Ukrainian].
16. Customs Service of Ukraine (2024). *Sumarnyj obsiah importu ta eksportu u rozrizi tovarnykh pozytsij za kodamy UKTZED*. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>.
17. Topol'nyts'ka, T. (2017). Osoblyvosti funktsionuvannia tsementnoi haluzi Ukrainy v suchasnykh umovakh. *Molodyj vchenyj. Ekonomichni nauky*, 4 (44), 776–779. [in Ukrainian].

18. Tsement: mozhlyvosti ta vyklyky dlia vyrobnykiv i spozhyvachiv. URL: <https://profbuild.in.ua/uk/novosti/5495-tsement-mozhlyvosti-ta-vykliki-dlya-virobnikiv-i-spozhyvachiv>. [in Ukrainian].

CEMENT MARKET IN UKRAINE: CURRENT STATE AND PROSPECTS OF POST-WAR RECONSTRUCTION

Natalia Lutsiv

*Ivan Franko National University of Lviv,
18 Svobody Ave., Lviv, 79008,*

e-mail: nataliia.lutsiv@lnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2880-1478>

Abstract. The purpose of the study is to determine the peculiarities of the functioning and problems of the domestic cement market, taking into account the impact of the war and the prospects of post-war reconstruction. The research uses scientific methods of analysis and synthesis, statistical methods of evaluating dynamics and structure, generalization, and comparison. The results of the study showed that the Ukrainian cement market has significant prospects for development both during the war and, especially, during the post-war reconstruction of the country, since cement is a strategically important building material for the construction of defense objects and for the reconstruction of destroyed civil objects infrastructure and housing. A detailed analysis of the dynamics of production, consumption, export, and import of cement in Ukraine, the market structure, and the supply of raw materials of the domestic cement industry was carried out. The main problems of the cement industry of Ukraine related to the war, the high concentration of the industry, and the beginning of official negotiations on Ukraine's accession to the European Union, which involves the transition to European standards, have been determined. The conclusion was made that the cement industry of Ukraine is one of the most stable and promising among other categories of construction goods, as it covers domestic needs for cement and exports a significant part of the produced cement outside the country. However, the need for cement during the post-war reconstruction will increase significantly, and the existing capacities in Ukraine will not be enough. It is substantiated that for the development of the cement industry, the state should stimulate investment in this industry through the creation of appropriate mechanisms.

Keywords: cement, market, production, consumption, export, import, reconstruction.

Стаття надійшла до редакції 24.04.2024

Прийнята до друку 01.07.2024